

VU PEK organizuota kelionė į Sūduvos kraštą (Marijampolę ir Vilkaviškį) 2025 birželio 18-19 d.

Išvykos dalyviai prie Marijampolės geležinkelio stoties

Kelionės maršrutą parengė iš Marijampolės kilę PEK prezidentas prof. Vaidutis Kučinskas ir archeologas dr. Algimantas Merkevičius, buvęs ir visos išvykos pagrindiniu gidu bei iš anksto susitaręs dėl profesionalių muziejų gidų paslaugų. Kelionės organizavimu rūpinosi PEK valdybos narys prof. Bonifacas Stundžia, biudžetu – PEK viceprezidentas prof. Vaclovas Lakis.

Ankstyvą birželio 18 d. rytą įmonės „Kautra“ autobusas su 25 išvykos dalyviais pajudėjo į Marijampolę. Autobuse V. Merkevičius supažindino su

krašto istorija per archeologo prizmę, V. Kučinskas papasakojo apie naujausių genetinių tyrimų duomenis, B. Stundžia – apie Sūduvos apylinkių tarmės ypatumus, reikšmę bendrinei kalbai. Lygiai 9 val. atvykome į Marijampolės geležinkelio stotį, šįmet švenčiančią 100 metų sukaktį. Tai istorijos skersvėjus atlaikęs ypatingas objektas, turintis didelę architektūrinę vertę. 1923 m. stotį projektavo inžinierius Edmundas Frykas, ji pradėta statyti 1923 m., baigta 1924 m. pabaigoje. Kompozicijos ir stiliaus atžvilgiu stotis yra originali tarp šios paskirties statinių Lietuvoje. Planas netaisyklingos formos. Stotis dviaukštė, su stambiu vietinio vandentiekio bokštu centre ir prišlietais vienaaukščiais bagažinės ir administracinių patalpų tūriais šiaurės pusėje. Pastatas mūrinis, išorės sienos dengtos raudonomis apdailos plytelėmis su tinkuotų dalių tarpais. Pastato dekore esama istorinių stilių reminiscencijų (atikų puošybos elementai artimi neobarokui, aukšti dūmtraukiai perimti iš neogotikos). Vertingi pastato elementai ir dalys yra pastato tūris, fasada bei interjerai ir jų dekoras, planinė-erdvinė struktūra, autentiški stalių gaminiai – suolai, durys, langai.

Pasivažiinę stoties aparato teikiama kava, lankėmės Marijampolės krašto muziejuje, susidedančiame iš kelių padalinių. Pirmiausia susipažinome su Lietuvos prezidento Kazio Griniaus muziejumi, įsikūrusiu kultūros paveldo objekte – XIX a. statytame name, kuriame 1904–1914 m. K. Grinius su šeima gyveno. XX amžiaus pradžioje Grinių namai tapo Užnemunės kultūrinės ir politinės veiklos centru: per juos plito nacionalinė tautos atgimimo savimonė, demokratinės nuostatos, kalba, kultūra.

Turėjome galimybę ne tik apžiūrėti muziejaus ekspoziciją, bet ir iš gidės sužinoti daugybę įdomių faktų apie šią neeilinę asmenybę.

Eidami iš K. Griniaus muziejaus, užsukome į nuostabaus grožio šv. Arkangelo Mykolo baziliką, kurioje yra Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio altorius, o jo antstate – sarkofagas su žemiškaisiais Palaimintojo palaikais. Žvilgtterėjome ir į renovuotą pastatą su užrašu „Dramos teatras“. Dar neseniai tai buvo savarankiškas meno židinys, o dabar – Marijampolės kultūros centro padalinys

Kazio Griniaus muziejuje

Prie šv. Arkangelo Mykolo bazilikos

Partizanų ir tremties muziejuje

Neišdildoma įspūdį paliko Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus ir turtinga, su meile ir išmanymu parengta jo ekspozicija, o ypač gido, paragavusio Sibiro „duonos“, pasakojimas apie partizanų kovas ir likimus, apie tremties išbandymus. Pagerbė bendrinės kalbos tėvo Jono Jablonskio paminklą, aplankėme mūsų kultūrai itin reikšmingą Rygiškių Jono gimnaziją, savo veiklą pradėjusią 1867 m.

Nepriklausomos Lietuvos tarpukario metais mokykla garsėjo kaip viena iš geriausių gimnazijų Lietuvoje, išugdė visą būrį kultūros veikėjų, tarp jų pasaulinio garso semiotiką Algirdą Julijų Greimą, poetą Vincą Mykolaitį-Putiną, baltistą Joną Kabelką, šešis Vasario 16-osios akto signatarus. Apie Rygiškių Jono gimnaziją pasakojo, po kabinetus vedžiojo direktorius Vilhelmas Petkevičius. Išvykos dalyvius džiugino gražiai prižiūrimos istorinės patalpos, gausybė žymiųjų absolventų nuotraukų. Gimnazijos muziejus, deja šiuo metu neveikia, – laukiama atnaujintos jo ekspozicijos.

Išvykos dalyviai prie paminklo Jonui Jablonskiui

Išvykos dalyviai prie Rygiškių Jono gimnazijos

Iš gimnazijos pasukome į dar vieną Krašto muziejaus padalinį – Bulotų namus, esančius prie seniausio Marijampolėje Vytauto Didžiojo parko su paminklu. Bulotų namai

– unikalūs XX a. pradžios medinės miesto architektūros pavyzdys. Name gyveno žymus advokatas, rašytojas Žemaitės globėjas Andrius Bulota su žmona Aleksandra. Dabar čia įrengta ekspozicija „Bulotų namai – tarpukario miestietiškos kultūros atspindys“.

Profesoriaus dr. Jono Totoraičio ir Žemaitės kapai

Į dienos pabaigą aplankėme Marijampolės kapines, uždegėme žvakes prie Žemaitės ir kunigo bei Sūduvos istoriko Jono Totoraičio kapų. Pirmosios dienos ekskursiją baigėme ant Kumelionių piliakalnio. Iš pietų ir rytų piliakalnį juosia Šešupė ir jos slėnio daubos, iš šiaurės – gilus Uosupėlio slėnis.

Šlaitai statūs, 15–16 m aukščio. Piliakalnio aikštelė pailga, vakarinėje papėdėje yra senovės gyvenvietė, kuri nuo Kumelionių piliakalnio buvo atskirta aukštu pylimu ir plačiu grioviu.

Pirmosios dienos P.S. Kas norėtų atgaivinti lankymosi Marijampolės muziejuose įspūdžius, gali pasinaudoti virtualiu turu: [Marijampolės krašto ir Prezidento Kazio Griniaus muziejus](#)

Dr. Jono Basanavičiaus gimtajame name

Po nakvynės Babeckų kaimo turizmo sodyboje, arba Babeckynėje, antrąją dieną pradėjome Vilkaviškio r. Ožkabalių kaime esančioje dr. Jono Basanavičiaus gimtinėje. Atstatytoje sodyboje daug sužinojome apie tautos patriacho gyvenimą, artimuosius, kūrybą, pasigėrėjome didingu Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynu.

Prie Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyno

Visiems keliauninkams didelį įspūdį paliko Paežerių dvaras-sodyba, vienas ryškiausių perėjimo iš baroko į klasicizmą laikotarpio sodybinių ansamblių Lietuvoje. Stilingus dviejų aukštų Paežerių dvaro rūmus suprojektavo žymus architektas Martynas Knakfusas, Lietuvoje žinomas kaip klasicizmo atstovas.

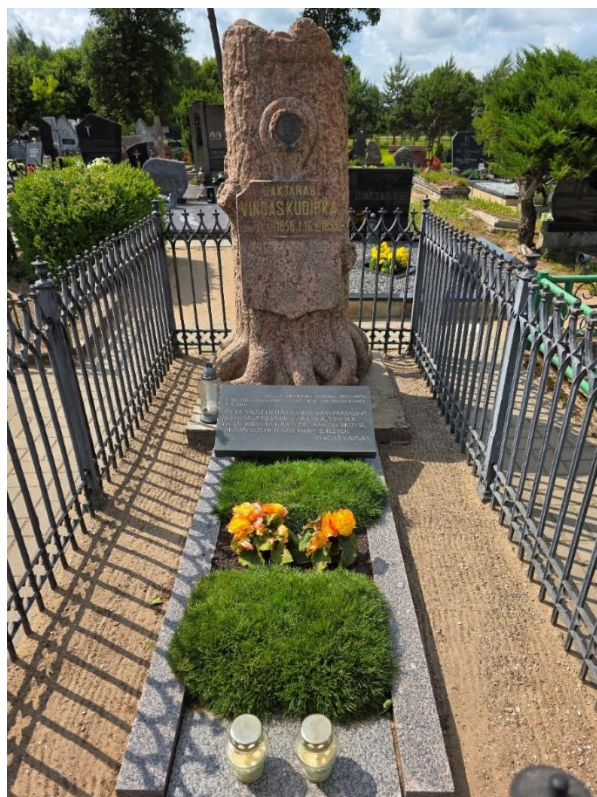
Neseniai remiant ES restauruotos reprezentatyviausios rūmų dalys: pagrindiniai laiptai, antrojo aukšto patalpų dekoras, rotondinės salės interjeras ir grindys, terasa bei balkonas. Taip pat pakeistos rūmų durys, rekonstruoti langai. Reto grožio interjeras ir jo detalės.

Nuo 2004 m. Paežerių dvaro rūmuose veikia Vilkaviškio rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centras, o restauruotuose ofisinose ir ledainės pastatuose įsikūręs Vilkaviškio krašto muziejus, kurio gidė galėjo papasakoti kone kiekvieno eksponato istoriją.

Paežerių dvaro rūmuose ir muziejuje (kraštiečių dailininkės M. B. Stankūnienės kambarys)

Išvyką užbaigėme Kudirkos Naumiestyje, kur aplankėme gerai prižiūrimą ir gausų eksponatų dr. Vinco Kudirkos muziejų, paminklą (skulptorius Vincas Grybas), ant Lietuvos himno autoriaus kapo uždegėme žvakę.

VU PEK nariai prie Vinco Kudirkos paminklo Vinco Kudirkos kapas

Antrosios dienos P.S. Kas norėtų atgaivinti lankymosi Vilkaviškio r. muziejuose įspūdžius, gali virtualiai paklajoti po Basanavičiaus gimtinę ([basanavičiaus gimtinė - Search](#)) ir pasidžiaugti Paežerių dvare skambėjusia klasikine muzika: [\(10\) Dvarų senovinės muzikos festivalis „Viva la musica“ 2022 12 09 - YouTube](#)

Visą kelionę po Sūduvos kraštą lydėjo geras oras ir puiki nuotaika, žavėjo tvarka miestuose, miesteliuose ir kaimuose, parkuose, skveruose ir kapinėse; muziejų gidų kompetencija ir meilė savam kraštui. Ne vieną kartą girdėjau sakant: „Jaučiuosi kaip Vakarų Europoje“. Prie krašto grožio daug prisidėjo sąžiningai panaudotos ES projektų lėšos.

Aprašą parengė profesorius emeritas B. Stundžia